

Дата: 14.03.2023

Група: 25

Предмет: Основи бухгалтерського обліку

УРОК № 42

ТЕМА: Облік витрат виробничої діяльності.

МЕТА:

- Ознайомити учнів з організацією обліку витрат
- Сформувати в учнів відомості про класифікацію витрат та собівартість
- Сприяти всебічному розвитку особистості;
- Виховувати інформаційно-освічену людину.

Вивчення нового матеріалу:

1. Сутність витрат.

Витрати — це процес споживання або використання матеріалів, товарів, робіт і послуг в процесі одержання доходу. Здійснення витрат прямо або опосередковано пов'язується з процесами виробництва та реалізації продукції.

Витрати визнаються при зменшенні активів або при зростанні зобов'язань, внаслідок яких відбувається зменшення власного капіталу (за винятком випадків вилучення капіталу власниками) за умови їх достовірної оцінки.

Витрати визнаються у відповідному звітному періоді одночасно з визнанням доходів, для отримання яких вони були здійснені. Якщо витрати неможливо прямо пов'язати з доходами певного періоду, то вони відображаються у складі витрат періоду, у якому вони були здійснені (адміністративні витрати, витрати на збут та інші). За умови, що актив забезпечує отримання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними періодами.

Якщо внаслідок здійснення витрат з'являється актив, то він відображається за статтями "Незавершене виробництво" або "Готова продукція".

Незавершене виробництво - вироби, що не пройшли всіх стадій обробки наданому підприємстві.

Готова продукція — вироби, обробка яких на даному підприємстві повністю завершена, що відповідають визначеним параметрам і стандартам якості.

Витрати визнаються і відображаються в обліку одночасно із зменшенням активів та збільшенням зобов'язань за винятком випадків вилучення капіталу власниками, якщо їх оцінка може бути достовірно визначена.

Витрати групуються за такими елементами:

- матеріальні затрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;

- інші операційні витрати.

До складу елемента матеріальні витрати відносять: вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва) сировини і основних матеріалів; купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів; палива й енергії; будівельних матеріалів; запасних частин; тари й тарних матеріалів; допоміжних та інших матеріалів.

До складу елемента витрати на оплату праці включаються заробітна плата за окладами і тарифами, премії та заохочення, матеріальна допомога, компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці.

До складу елемента відрахування на соціальні заходи включаються: відрахування на пенсійне забезпечення; відрахування на соціальне страхування, страхові внески на випадок безробіття, відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства, відрахування на інші соціальні заходи.

До складу елемента амортизація включається сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних активів.

До складу елемента інші операційні витрати включаються витрати операційної діяльності, які не ввійшли до складу інших наведених елементів, зокрема витрати на відрядження, на послуги зв'язку, плата за розрахунково-касове обслуговування тощо.

Облік витрат лише за економічними елементами можуть вести підприємства, які використовують П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" як основу для складання фінансової звітності.

Об'єктами витрат є продукція, роботи, послуги або види діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Формування витрат за об'єктами та місцями виникнення здійснюється за видами в системі управлінського обліку.

Витрати відносяться на види продукції (робіт, послуг) по мірі зменшення активів або зростання зобов'язань. Для потреб фінансового обліку ці витрати перегруповуються за узагальненими статтями, визначеними П(С)БО 16 "Витрати" та економічними елементами в цілому по підприємству.

Статтею витрат є вид витрат, що відноситься на окремий об'єкт обліку, *елементом витрат* — сукупність економічно однорідних витрат.

2. Класифікація витрат.

Залежно від способу віднесення витрат на об'єкт обліку витрати поділяються на прямі та непрямі.

Прямими вважаються витрати, які відносяться на об'єкти обліку без попереднього розподілу, лише на підставі первинних документів.

Непрямі витрати — витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта економічно доцільним шляхом.

Непрямі витрати відносяться на об'єкти обліку витрат шляхом їх розподілу економічно обґрунтованими методами.

Не визнаються витратами:

- попередня оплата запасів, робіт, послуг (аванси сплачені);
- погашення одержаних позик;
- інші зменшення активів або збільшення зобов'язань, що не призводить до

- зменшення власного капіталу;
- витрати, що призводять до зменшення власного капіталу за іншими П(С)БО.

3. Собівартість продукції.

Одним із найважливіших завдань бухгалтерського обліку є визначення собівартості продукції. Собівартість продукції, робіт та послуг складається із спожитих у процесі виробництва виробничих запасів, сировини, енергії, основних засобів (у вигляді їх зносу), трудових ресурсів (у вигляді заробітної плати), а також інших витрат, пов'язаних із їх виробництвом. Виходячи із вказаного можна зазначити, що **собівартість продукції являє собою грошовий вираз витрат на її виробництво.**

Собівартість продукції (робіт та послуг) визначається відношенням витрат, пов'язаних з її виробництвом до кількості виробленої продукції (виконаних робіт або наданих послуг) протягом облікового періоду. Визначення собівартості за результатами роботи підприємства дає змогу дослідити динаміку її зміни у сторону збільшення або зменшення на протязі певного періоду, а також проаналізувати її структуру у розрізі статей калькуляції. Чим нижчою є собівартість продукції (робіт і послуг), тим міцнішою є позиція підприємства на споживчому ринку, тим більше у нього є аргументів у боротьбі за споживача. Таким чином можна ствердити, що собівартість є також і якісним показником, який відображає ступінь організації виробничого процесу та ефективність діяльності підприємства в цілому.

Враховуючи особливість обліку калькулювання собівартості продукції (робіт і послуг) в різних галузях економіки, відповідним галузевим міністерствам і відомствам України надане право щодо врегулювання зазначеного питання шляхом затвердження відповідного інструктивного забезпечення для його використання на підприємствах.

Види собівартості в залежності від типів витрат, які увійшли в її склад:

- **виробнича собівартість**, яка розраховується шляхом додавання до прямих виробничих витрат, пов'язаних із виробництвом продукції, виконання робіт і наданням послуг, частини загальнови-робничих витрат по організації і управлінню виробництвом;

- **повна собівартість**, яка розраховується шляхом додавання до виробничої собівартості частини адміністративних витрат підприємства, а також витрат на збут;

- **маржинальна собівартість**, яка розраховується шляхом включення до її складу при підрахунку лише прямих змінних витрат (заробітна плата, сировина) і в той же час без урахування прямих постійних витрат (амортизація, орендна плата і т.ін.) конкретного виробничого підрозділу підприємства.

Варто зазначити, що маржинальна собівартість в практиці роботи підприємств використовується, як правило, з метою визначення мінімально допустимої ціни на продукцію, роботи і послуги, що реалізуються.

Види собівартості в залежності від типів підприємств, які увійшли в її склад:

- **індивідуальна собівартість**, яка розраховується за показниками виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг окремо взятого підприємства;

- **середньогалузева собівартість**, яка розраховується як середньоарифметична із сукупності індивідуальних собівартостей виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг підприємств окремо взятої галузі економіки.

Сукупність способів аналітичного обліку витрат на виробництво, а також економічних розрахунків з метою визначення собівартості продукції, робіт і послуг

являє собою **метод калькулювання** (визначення собівартості). Метод калькулювання залежить від організації і технології виробництва, а також визначених на підприємстві центрів витрат, по яких здійснюється узагальнення інформації про витрачені ресурси.

Види собівартості в залежності від організації і технології виробництва, які увійшли в її склад:

1) **попередільний (попроцесний) метод;**

2) **позамовний метод;**

Попередільний метод включає в себе два варіанти:

а) однопредільний;

б) багатопредільний.

Однопредільний метод характеризується тим, що виготовлення продукції від першої операції до останньої складає єдине ціле. Прикладом застосування такого методу може бути хлібопекарна промисловість, де і замість тіста для випічки, випічка і за потребою пакування готових виробів здійснюється в одному цеху (переділі), по якому і здійснюється остаточне калькулювання собівартості виробленої продукції.

Багатопредільний метод характеризується тим, що виготовлення кінцевого продукту поділено на підприємстві на ряд технологічних процесів, які являють собою переділи, результатом кожного з яких є отримання напівфабрикатів, деталей, вузлів або комплектів. Готовий виріб, який включає в себе деталі, вузли, комплекти (результати попередніх переділів), отримують наприкінці останнього переділу. Прикладом застосування багатопредільного методу може бути завод по виробництву автомобільних двигунів. Так, залежно від технологічних можливостей, в одному цеху заводу можуть виготовлятися і здійснюватися калькуляція собівартості блоків для двигунів, в іншому — колінчатих валів і т.ін. В подальшому комплектуючі за собівартістю виробництва по переділах передаються до кінцевого переділу (цеху комплектації), де і здійснюється завершальна комплектація готового виробу (двигуна).

Позамовний метод калькулювання собівартості характеризується тим, що об'єктами для здійснення калькуляції з метою визначення собівартості продукції виступають окремі, виконані на замовлення виробу, роботи або надані послуги (ательє індпошиву, станція технічного обслуговування автомобілів і т. ін.).

З метою виявлення відхилень фактичних витрат від нормативних, а також для запобігання здійснення надмірних витрат, пов'язаних із виробництвом продукції, виконанням робіт і наданням послуг, — використовується **нормативний метод** калькулювання собівартості. Підставою для визначення фактичної собівартості є нормативна калькуляція, яка складається на початку року на кожний вид продукції, робіт і послуг на підставі затверджених норм на витрати сировини, матеріалів, оплати праці та інших витрат у розрізі статей калькуляції.

При використанні цього методу дуже важливим є формування собівартості на основі документування відхилень від затверджених норм. Співставленням фактичних витрат на виробництво одиниці продукції із нормативними (стандартними) витратами забезпечується пошук і аналіз відхилень, які відбулися як в сторону збільшення, так і зменшення витрат. Для реалізації поставленого завдання відхилення від норм узагальнюються в обліку у розрізі причин і винних осіб та слугують підставою для прийняття керівництвом відповідних рішень. Забезпечення аналізу відхилень, а також усунення їх негативного впливу на формування собівартості має тісний зв'язок із оперативністю обліку і вчасністю подачі необхідної інформації апарату управління підприємством. В залежності від характеру і технологічних особливостей виробництва

інформація про відхилення може надходити і аналізуватися за довільний проміжок часу (за кожен день, за кожен тиждень або декаду місяця і т. ін.).

4. Відображення витрат у системі рахунків.

При веденні підприємством обліку витрат можуть використовуватись такі варіанти:

1. З використанням лише рахунків класу 8 "Витрати за елементами". Такий варіант обліку витрат рекомендується використовувати підприємствам середнього розміру, що використовують П(С)БО 1-5 як основу для складання фінансової звітності, за умови щоквартального проведення перегрупування витрат за економічними елементами для потреб складання фінансової звітності. В даному випадку використовують такі узагальнені статті витрат: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати, фінансові витрати, інші витрати, витрати з податку на прибуток.

2. З використанням рахунків класу 8 "Витрати за елементами" і класу 9 "Витрати діяльності". Використовуються великими підприємствами, які мають окрім значних обсягів виробництва різні види діяльності та виготовляють різноманітну номенклатуру продукції. Рахунки 9 класу "Витрати діяльності" використовуються для формування витрат за видами діяльності, класу 8 "Витрати за елементами" — для перегрупування їх за економічними елементами.

Приклад 1: Підприємство — платник ПДВ та податку на прибуток придбало товари на вітчизняному ринку в кількості 120 шт. Ціна однієї одиниці товару за договором становить 570 грн, у т. ч. ПДВ — 95 грн, отже, вартість всієї партії товару — 68400 грн (570 грн x 120 шт), у т. ч. ПДВ — 11400 грн.

Для транспортування цих товарів від складу продавця на склад підприємства було відряджено водія-експедитора (на 1 день) та йому було надано вантажний автомобіль. Витрати на придбання палива для автомобіля становили 1200 грн з ПДВ (1000 грн без ПДВ), добові за день відрядження водія — 300 грн (за наказом керівника), середня заробітна плата водія за день відрядження¹ — 275 грн (умовно). Усього витрат на транспортування товарів у бухгалтерському обліку: 1000,00 грн + 300,00 грн + 275,00 грн = 1575,00 грн. Витрати на транспортування у податковому обліку формуються з урахуванням величини добових витрат, установлених четвертим абзацом пп. 140.1.7 ПКУ: 1000,00 грн + 229,40² грн + 275,00 грн = 1504,40 грн.

¹ Розраховується згідно з Порядком обчислення середньої заробітної плати, затвердженим постановою КМУ від 08.02.95 р. №100.

² 0,2 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої станом на 01.01.2013 р.: 1147,00 грн x 0,2 = 229,40 грн.

Витрати на підготовку товарів для продажу становили 960 грн без ПДВ.

Ціна продажу одиниці товару — 690 грн, у т. ч. ПДВ — 115 грн. Бухгалтерський та податковий облік вищенаведених операцій показано у таблиці 1.

Облік собівартості товарів (до прикладу 1)

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн	Податковий облік	
	Д-т	К-т		Доходи	Витрати
Оприбутковано товари на склад	281	631	57000,00	—	—
Нараховано податковий кредит з ПДВ	641/ПДВ	631	11400,00	—	—
Віднесено ТЗВ на собівартість товару	28/ТЗВ	631	1575,00	—	—
	281	28/ТЗВ			
Витрати на підготовку товару для продажу	281	631	960,00	—	—
Відвантажено товар покупцю (120 шт. х 690 грн)	361	702	82800,00	69000,00	—
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641/ПДВ	13800,00	—	—
Списано собівартість відвантаженого товару	902	281	59535,00*	—	59464,40**

* У бухобліку: 57000,00 грн + 1575,00 грн + 960,00 грн = 59535,00 грн.
 ** У податковому обліку: 57000,00 грн + 1504,40 грн + 960,00 грн = 59464,40 грн.

Завдання:

- 1) Законспекуйте матеріал уроку
- 2) Підручник: 1)ч.2§2.1-2.2
- 3) Завантажити бланки М-2, М-4, 1-ТН, М-7, М-12
- 4) Заповнити та переслати на ел. пошту 2573562@ukr.net
- 5) Посилання: <http://vobu.ua/ukr/templates/primary-docs>